

FACTBOX: Rusko-americká nová smlouva START – fakta a čísla

tass.com/politics/1580555

© AP Photo/Mehr News Agency, Sajjad Safari

MOSKVA, 22. února /TASS/. února 2023 ruský prezident Vladimir Putin ve svém projevu o stavu národa před Federálním shromážděním uvedl, že Rusko pozastavuje svou účast na nové smlouvě START o snížení počtu jaderných zbraní – jediné aktuálně platné smlouvě o omezení zbraní mezi Ruskem a Spojenými státy. . Ruský vůdce zdůraznil, že tento krok neznamená úplné odstoupení od dohody a že Rusko může obnovit účast až poté, co si uvědomí, jak se bude počítat kombinovaný úderný arzenál NATO.

Podpis, ratifikace, výhrady

Smlouvu o omezení strategických zbraní podepsali prezidenti Ruska a USA Dmitrij Medveděv a Barack Obama v Praze 8. dubna 2010. Její oficiální název je Smlouva mezi Spojenými státy americkými a

Ruskou federací o opatřeních pro další snižování a Omezení strategických útočných zbraní (známé také jako Nový START nebo Pražská smlouva).

Americký Senát ji schválil 22. prosince 2010 a ruská Státní дума a Rada federace 25. a 26. ledna 2011. V okamžiku ratifikace strany učinily řadu výhrad. Usnesení amerického Kongresu nastínilo, že „nová smlouva neukládá žádná omezení na rozmístění protiraketové obrany“, včetně těch v Evropě. Moskva si vyhradila právo od smlouvy odstoupit, pokud by protiraketová obrana USA ve svém vývoji dosáhla bodu, kdy začala představovat hrozbu pro Rusko. Bylo zdůrazněno, že ustanovení preambule, která upřesňují vztah mezi strategickými útočnými zbraněmi a protiraketovou obranou, mají právní platnost a musí být signatáři plně zohledněna.

Ratifikační zákony byly podepsány prezidentem Ruska dne 28. ledna 2011 a prezidentem USA dne 2. února 2011. Ratifikační listiny byly vyměněny v Mnichově dne 5. února 2011. Dokument vstoupil v platnost, aby nahradil smlouvu o omezení a omezení strategických útočných zbraní (START-1) z 31. července 1991 a Smlouva mezi Spojenými státy americkými a Ruskou federací o omezení strategických útočných zbraní (SORT) ze dne 24. května 2002.

Klíčová ustanovení

Smlouva stanoví, že každá strana omezí a omezí své strategické útočné zbraně tak, že sedm let po jejím vstupu v platnost jejich celkové množství nepřekročí: 700 rozmístěných mezikontinentálních balistických střel (ICBM), balistických raket odpalovaných z ponorek (SLBM) a těžkých bombardérů (HB); 1 550 hlavic; a 800 rozmístěných a nerozmístěných odpalovacích zařízení ICBM a SLBM, jakož i těžkých bombardérů. Smlouva zavedla koncept „nerozmístěných“ doručovacích vozidel a odpalovacích zařízení, jinými slovy těch, které nejsou ve stavu bojové připravenosti, ale slouží k výcviku nebo testování a nejsou vyzbrojeny hlavicemi

(START-1 a START-2 kryté jadernými hlavicemi umístěnými na nasazených strategických dodávkových vozidlech). Nový START platí také pro všechny nově postavené strategické útočné zbraně.

Každá ze stran má právo nezávisle určovat složení a strukturu svých strategických útočných zbraní v rámci celkových limitů stanovených Smlouvou (jejich počet může zvýšit striktně v rámci podmínek dohody). Nový START zakazuje rozmisťování strategických útočných zbraní mimo území státu.

Dvě ustanovení dokumentu se týkají protiraketové obrany (ABM): jedno se týká vztahu mezi strategickými útočnými zbraněmi (jaderné zbraně) a strategickými obrannými zbraněmi (systémy protiraketové obrany) a druhé – zákaz přeměny odpalovacích zařízení ICBM a SLBM na odpalovací zařízení protiraketové obrany, stejně jako jejich zpětná konverze. Neexistují žádná omezení protiraketové obrany. Nahromaděné jaderné hlavice zůstávají bez počítání. Technicky může být tato část jaderného arzenálu nasazena poměrně rychle, pokud některá ze stran přestane dodržovat Smlouvu.

Doba platnosti

Dokument byl podepsán na deset let (do února 2021) s možností prodloužení na dobu nejvýše pěti let. Zahrnuje ustanovení o odchodu.

Republikánský prezident Donald Trump, který se ve Spojených státech dostal k moci v roce 2017, označil New START za „jednostrannou dohodu“. Tvrdil, že je to výhodnější pro Moskvu než pro Washington. Jeho administrativa trvala na vypracování nové smlouvy zahrnující Čínu nebo na prodloužení dohody, ale pod podmínkou, že bude zahrnovat nejnovější typy strategických a taktických jaderných zbraní a další ověřovací mechanismy. Rusko nabídlo prodloužení platnosti dokumentu bez jakýchkoliv předběžných podmínek.

Poté, co se v roce 2021 ujala vláda demokratů pod vedením Joea Bidena, byla smlouva prodloužena bez předběžných podmínek. Dne 26. ledna 2021 si Rusko a USA vyměnily nóty o dosažení dohody o jejím prodloužení na pět let (do 5. února 2026) a 3. února nóty o dokončení vnitřních procedur nutných k jejímu prodloužení.

Dodržování

V době, kdy dokument v roce 2011 vstoupil v platnost, měly Spojené státy 882 rozmístěných nosičů, včetně ICBM, SLBM a HB, 1 800 hlavic a 1 124 rozmístěných a nerozmístěných odpalovacích zařízení; Rusko mělo 521 rozmístěných dodávkových vozidel, 1 537 hlavic a 865 odpalovacích zařízení (dále jen údaje amerického ministerstva zahraničí). Spojené státy dosáhly referenčních hodnot v září 2017 a Rusko splnilo své závazky omezit strategické útočné zbraně do 5. února 2018.

K 1. září 2022 mělo Rusko 540 rozmístěných nosičů jaderných zbraní, 1 549 jaderných hlavic a 759 rozmístěných a nerozmístěných odpalovacích zařízení. Spojené státy mají 659 dodávkových vozidel, 1 420 hlavic a 800 rozmístěných a nerozmístěných odpalovacích zařízení. Odborníci se domnívají, že mezi strategickými jadernými silami Ruska a Spojených států zůstává hrubá rovnost.

Dvoustranná poradní komise, výměny dat, kontroly

K podpoře naplňování cílů a ustanovení Smlouvy byla zřízena dvoustranná poradní komise, v jejímž rámci lze vytvářet pracovní skupiny k projednávání různých problémů. Schůze jsou svolávány vždy, když je to nutné na žádost kterékoli strany. Program těchto jednání a jejich činnost se zpravidla nezveřejňuje.

Výměna telemetrických informací o odpalech raket se provádí dohodou a na základě parity maximálně pro 5 odpalů za rok. Dvakrát ročně – v březnu a září – si strany vyměňují informace o počtu bojových hlavic a zásobovacích vozidel.

V rámci nového STARTu mají být na základnách ICBM, ponorkových základnách a leteckých základnách prováděny koordinované kontroly strategických zbraní na místě. Dohoda stanoví 18 ročních kontrol dvou typů. Inspekce prvního typu se provádějí na místech rozmístěných strategických útočných zbraní – základnách pozemních ICBM, základen pro rozmístění SSBN (jaderně poháněných ponorek vyzbrojených ICBM) a leteckých základen strategického letectví. Inspekce typu dva se konají v místech nakládání, oprav a skladování raket. Protokol ke smlouvě stanoví, že každá strana může provést až deset kontrol prvního typu a osm kontrol druhého typu.

Za dobu platnosti Smlouvy provedly strany 328 inspekcí a 19 zasedání poradní komise a vyměnily si 25 311 oznámení (podle údajů dostupných k 1. únoru 2023).

Aktuální stav nového STARTu

Dne 8. srpna 2022 Rusko oznámilo Spojeným státům, že dočasně uzavírá svá zařízení pro kontroly New START. Ruské ministerstvo zahraničí vysvětlilo, že šlo o vynucené rozhodnutí přijaté na pozadí protiruských sankcí uvalených Západem po zahájení ruské speciální vojenské operace na Ukrajině v únoru 2022. Zákaz průletu ruských letadel s inspektory, problémy s vízy během tranzitu a potíže s prováděním plateb za služby ve skutečnosti zbavily Rusko sebemenší šance provádět kontroly na území USA a vytvořily „jednostranné výhody pro americkou stranu“.

První jednání poradní komise po zahájení speciální vojenské operace se mělo konat v Káhiře ve dnech 29. listopadu - 6. prosince 2022. Den před jednáním však ruské ministerstvo zahraničí oznámilo, že se jednání odkládá. Později mluvčí ruského ministerstva zahraničí Maria Zacharovová a náměstek ministra zahraničí Sergej Rjabkov uvedli, že Rusko nemůže se Spojenými státy jednat o novém STARTu, dokud bude Ukrajině dodávat zbraně.